

A REFORMÁCIÓ MAGYARORSZÁGON

Mohács előtt:

- a reformáció főleg az észak-magyarországi és erdélyi városok német ajkú lakossága körében terjed, német diákok és kereskedők révén segítségével

Mohács után : szélesebb körben terjednek el a Lutheri-tanok – okai:

- A reformáció az ország bukását isten büntetéseként értelmezi
- A katolikus püspöki kar meggyengül - 7 főpap meghalt a mohácsi csatában
- kolduló (obszervans) ferences térnek át és válnak prédikátorrá
- Az új vallás hullámszerűen terjed el:

EVANGÉLIKUS

- 1. Hullám 1530-as évek, ekkor az evangélikus “**Ágostai**” hit terjed el.
- Dévai Bíró Mátyás (korábban ferences szerzetes) terjeszti magyarul a tanokat
- központjaik a főnemesi udvarok, pl. a Perényiek (Sárospatak), Enyingi Török (Debrecen)
- a 40-es években a városokban és a nemesek körében is elterjednek a lutheri tanok okok:
- A nemeseknek tetszik az egyházi vagyonok szekuralizálásának a gondolata
- A katolikus Habsburgokkal való szembefordulás egyik módja

REFORMÁTUS

- 2. Hullám 1540-es évek, ekkor a református “**Helvét**” hit terjed el.
- A radikálisabb kálvini tanokat Kálmáncsehi Márton kezdi el hirdetni 1551-ben, Debrecenben
- A mezővárosok lakosai és a végvári vitézek követik a kálvini tanokat
- 1562. **Méliusz Juhász Péter Debrecen, a “Kálvinista Róma”** püspöke: Debrecen-Egervölgyi Hitvallás

UNITÁRIUS

- Erdélyben ekkor négy vallást ismernek el hivatalosan: a katolikust, a lutheránust, a kálvinistát, és az Európában mindenhol üldözött unitáriust.
- Dávid Ferenc volt ekkor a kolozsvári püspök
- **1568-ban a tordai országgyűlésen** vallási türelmet mondanak ki, vagyis, hogy a vallása miatt senki nem üldözhető. A gyülekezet szabadon választhat prédikátort, de a prédikátor hite miatt nem üldözhető.

NÉPI IRÁNYZAT

- A reformáció népi irányzatát az anabaptista eszmék képviselik. Szerintük nincs szükség külön papi rendre, és a harmincadvámot és a vám fizetését meg szabad tagadni.
- 1569-1570-ben parasztfelkelés bontakozott ki a Tiszántúlon, vezetője Karácsony György ”fekete ember”
- 1570-re várják az utolsó ítéletet
- Fegyver nélkül indulnak a török ellen - vereséget szenvednek (ez Babszentmiklóson volt, ami ma Törökszentmiklós).

Kulturális hatás:

- A reformáció nagy szerepet szán a vallásban a gondolkodásnak, így fejlődik az iskoláztatás
- A 16. században iskola jön létre Patakon, Pápán, Debrecenben, Sopronban, Eperjesen. Fejlődik a nyomdászat is
- Az Újtestamentum lefordítása: **Sylvester János**
- **Pesti Gábor**: a négy evangélium
- **Vizsolyi Biblia: Károli Gáspár** (1591).
- Megjelenik a templomokban az anyanyelvi éneklés.
- a református iskolák is (Patak, Pápa, Debrecen, Eperjes). – anyanyelvi oktatás
- külföldi egyetemek (Krakkó, Wittenberg, Padova). (pl.: Sztáray Mihály, Szkhárosi András, **Heltai Gáspár, Bornemissza Péter**)

Csak a vastag betűvel szedett tényanyagot kell megtabulni.